ELINVOIMAA JA HYVINVOINTIA POHJOISEEN oamk.fi

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 58/2018

Kotihoidon tulevaisuuden teknologiaosaamisen kartoitus KOTEK ERKO -hankkeessa

Hyvämäki Piia, **Laukkanen Elisa**, **Keckman Anne**
21.11.2018 ::

Erikoistumiskoulutus nykyteknologian hyväksikäytöstä ikäihmisten kotihoidossa KOTEK ERKO -hankkeen keskeisenä tavoitteena on suunnitella ammattikorkeakoulutasoinen erikoistumiskoulutus, jonka avulla voidaan tuottaa valtakunnallisesti tietoa ja osaamista kotihoidossa käytettävään teknologiaan ja digitalisaatioon. Oulun ammattikorkeakoulu (Oamk) vastaa työpaketista, jonka tavoitteena on vertailla jo olemassa olevia koulutuksia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin huomioiden erityisesti teknologiaan ja digitalisaatioon liittyvät eettiset kysymykset.

KOTEK ERKO -projektin tausta ja tavoitteet

Väestömme ikääntyminen on nopeaa ja tämä tuottaa haasteita terveydenhuollolle. Kansallisesti kehittämisen keskiössä on sairaalan ulkopuolella tapahtuva hoito ja erityisesti ikääntyneiden kannalta kotihoidon kehittäminen. Sote-uudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointiin liittyviä eroja, parantaa palveluiden laadun ja saatavuuden yhdenvertaisuutta sekä hillitä kustannuksia. Digitaalisia palveluja lisätään ja tiedonkulkua varmistetaan. [1] Joustavuus ja yksilöllisyys hoitopoluissa korostuvat. Digitalisaatio ja hoitoteknologia ovat keskeisiä ratkaisuvaihtoehtoja tulevaisuuden hoidon haasteisiin ja ne tuottavat uusia osaamistarpeita kotihoidossa työskenteleville. Käyttäjälle Kätevä Teknologia -projektin (KÄKÄTE) 2010–2014 mukaan hoitotyön ammattilaiset kokevat tarvitsevansa lisäkoulutusta teknisten laitteiden käyttöön. [2]

KOTEK ERKO -hankkeen tavoitteena on suunnitella työelämälähtöinen valtakunnallinen ammattikorkeakoulutasoinen erikoistumiskoulutus. Sen avulla voidaan tuottaa osaamista ja tietoa teknologian käytöstä kotihoidon toimintaympäristössä. Erikoistumiskoulutuksella parannetaan kotihoidon korkeakoulutetun henkilöstön tietotaitoa nykyaikaisen teknologian hyväksikäytöstä ikäihmisten kotihoidon asiakaslähtöisten hoitojen ja palveluiden suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. Hankkeessa tuotetaan myös uutta tietoa erilaisista terveysteknologisista ja digitaalisista ratkaisuista kotihoidon toimintaympäristössä.

Oamk vastaa KOTEK ERKO -projektin työpaketista 2, jonka tavoitteena on vertailla erikoistumiskoulutustasoisten kotihoidon teknologisten ratkaisujen koulutusta kansainvälisesti etsien parhaita erikoistumiskoulutustasoisia käytäntöjä. Työpaketissa kartoitetaan myös kotihoidossa tapahtuvan hoitotyön teknologian hyödyntämiseen liittyviä osaamistarpeita yhdessä työelämäorganisaatioiden kanssa. Oulun työpaketissa korostuu myös hoitoteknologiaan liittyvien eettisten kysymysten opetuksen kartoitus.

Kotimaiset benchmarking-kohteet

Benchmarking-kohde ei aina koe benchmarkingia tarpeelliseksi tai sen resurssit eivät riitä benchmarking-kumppaniksi [3]. Tämä todentui myös hankkeemme kohdalla, kun etsittiin erikoistumiskoulutustasoisia opintokokonaisuuksia kotimaasta ja ulkomailta.

Tavoite oli löytää kotimaasta ammattikorkeakoulujen 60 opintopisteen erikoistumiskoulutuksia koskien kotihoidon teknologiaa. Tällaista erikoistumiskoulutusta ei löytynyt. Myös sosiaali- ja terveysalan täydennyskoulutuksista löytyi hyvin vähän teknologiaan liittyviä sisältöjä. Lopulta Karelia ammattikorkeakoululta löytyi ikääntyneiden kotihoidon ja teknologiaa yhdistävää hanketoimintaa ja Kajaanin ammattikorkeakoulusta sairaanhoitajan tutkinnon vaihtoehtoinen 30 opintopisteen Älykäs kotihoito -opintokokonaisuus. Näihin ei benchmarking onnistunut kohteiden aikatauluongelmien vuoksi.

Ulkomaiset benchmarking-kohteet

Ulkomaisten kohteiden etsinnässä keskityttiin lähinnä sairaanhoitajan korkeakoulutasoisiin koulutuksiin. Kohteita haettiin Ruotsista, Tanskasta, Norjasta, Virosta, Hollannista, Belgiasta, Saksasta, Sveitsistä ja Englannista.

Hankkeen tavoitteen mukaisia erikoistumiskoulutuksia ei haussa löytynyt ulkomaisistakaan kohteista. Koulutuksia ei löytynyt sittenkään, vaikka hakua laajennettiin sairaanhoitajan tai lähihoitajaa vastaavaan koulutukseen. Kohteiden etsintää rajoittivat myös kohdemaan sairaanhoitajakoulutuksen eri taso verrattuna suomalaiseen sairaanhoitajan tutkintoon ja suomalaisesta kovasti poikkeava kotihoidon malli. Oman haasteensa oli tutkia koulutusten sisältöjä kohdemaan omalla kielellä.

Heti aluksi benchmarking-kohteita etsittiin myös hankeryhmän suhteilla ulkomaisista korkeakouluista, koska ulkomaisen benchmarking-kohteen valinta on helpointa aloittaa aikaisempien kontaktien pohjalta [3] Näin kohteiksi valikoituivat Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun yhteyksillä Ruotsista Mälardalenin yliopisto keväälle 2018 ja Oamkin kumppani Fontysin korkeakoulu Hollannista keväälle 2019. Mälardalenissa on yksi kesäopintojakso kotihoidon teknologiasta ja Fontysissa on monipuolinen hoitoteknologiaan ja digitalisaatioon liittyvä koulutustarjonta.

Benchmarking-väline

Hankeryhmän jäsen **Päivi Sanerma** Hämeenlinnasta kuvasi hankkeen benchmarking-prosessin ja sen pohjalta etenimme välineen rakentamisessa. Benchmarking-välineen rakentamisessa hyödynsimme koulutusvertailusta ja tutkintorakennetyöstä löytyvää benchmarking-kirjallisuutta.

Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden tulevaisuuden tietoteknisistä osaamistarpeista oli keväällä 2017 tehty selvitys Oamkin sosiaali- ja terveysalojen opintosuunnitelmauudistusta varten. Se oli pohjana, kun lähdettiin kehittämään benchmarking-välinettä. Selvityksen osaamisalueita täydennettiin hanketyöryhmän näkemyksillä tulevaisuuden osaamistarpeista ja benchmarkingin tavoitteista ja painotuksista. Sidosryhmäworkshopeista tulleet osaamisalueet, tavoitteet ja painotukset huomioitiin myös välineessä. Benchmarking-matriisiin laadittiin kysymykset ja benchmarking-väline käännettiin englanniksi.

Benchmarking-välineessä oli 10 osaamisaluetta ja niissä osaamistavoitekysymyksiä yhteensä 93. Lisäksi oli pedagogiikkaa, arviointia, opetussuunnitelmaa, oppimisympäristöjä sekä koulutuksen kehittämistä koskevia kysymyksiä. Koska hankkeessa ei ole vertailuasetelmaa erilaisten tiimien ja koulutusten välillä, laadittiin vain yksi kysymysmatriisi, vaikka koulutusvertailussa on yleensä useampia henkilötiimejä ja niillä omat benchmarking-kysymykset [3].

Työelämäyhteistyö

Oamk järjesti 14.3.2018 workshopin Oulun työelämän edustajille. Workshopissa oli yhdeksän osallistujaa. Osallistujat edustivat yksityisiä yrityksiä sekä terveydenhuollon että teknologian alalta, julkisia terveydenhuollon palveluiden tuottajia sekä koulutusorganisaatioita. Osallistujat olivat työntekijöitä ja esimiehiä. Työkokemus osallistujilla vaihteli muutamasta vuodesta useaan kymmeneen vuoteen.

Workshopin tulisi mahdollistaa luovan ja helpon työskentelyn sujuvuus sekä johdattaa ryhmää yhteiseen päämäärään. Niinpä fasilitoinnissa keskityttiin ryhmässä oleviin rooleihin sekä uusien ideoiden monipuoliseen tarkasteluun [4]. Workshopissa osallistujat jaettiin kahteen ryhmään huomioiden moniammatillinen edustus

ryhmässä. Ryhmille annettiin avoin kysymys aivoriihen työskentelyvälineeksi: Mitkä ovat ikääntyneiden kotihoidon ammattilaisten osaamistarpeet digitalisaation ja hoitoteknologian alueella nykyisin ja tulevaisuudessa? Avoimen tehtävänannon toivottiin tuottavan jo uusia näkökulmia osaamistarpeiden tunnistamisessa.

Työelämäedustajien tuottamat sisällöt (kuva 1) olivat samansuuntaisia kuin benchmarking-työkaluun poimitut kokonaisuudet. Ryhmät antoivat arvokasta näkemystä osaamistarpeiden sisältöjen rakenteesta ja siitä, kuinka heidän mielestään olisi järkevää edetä osaamistarpeiden opetuksessa.

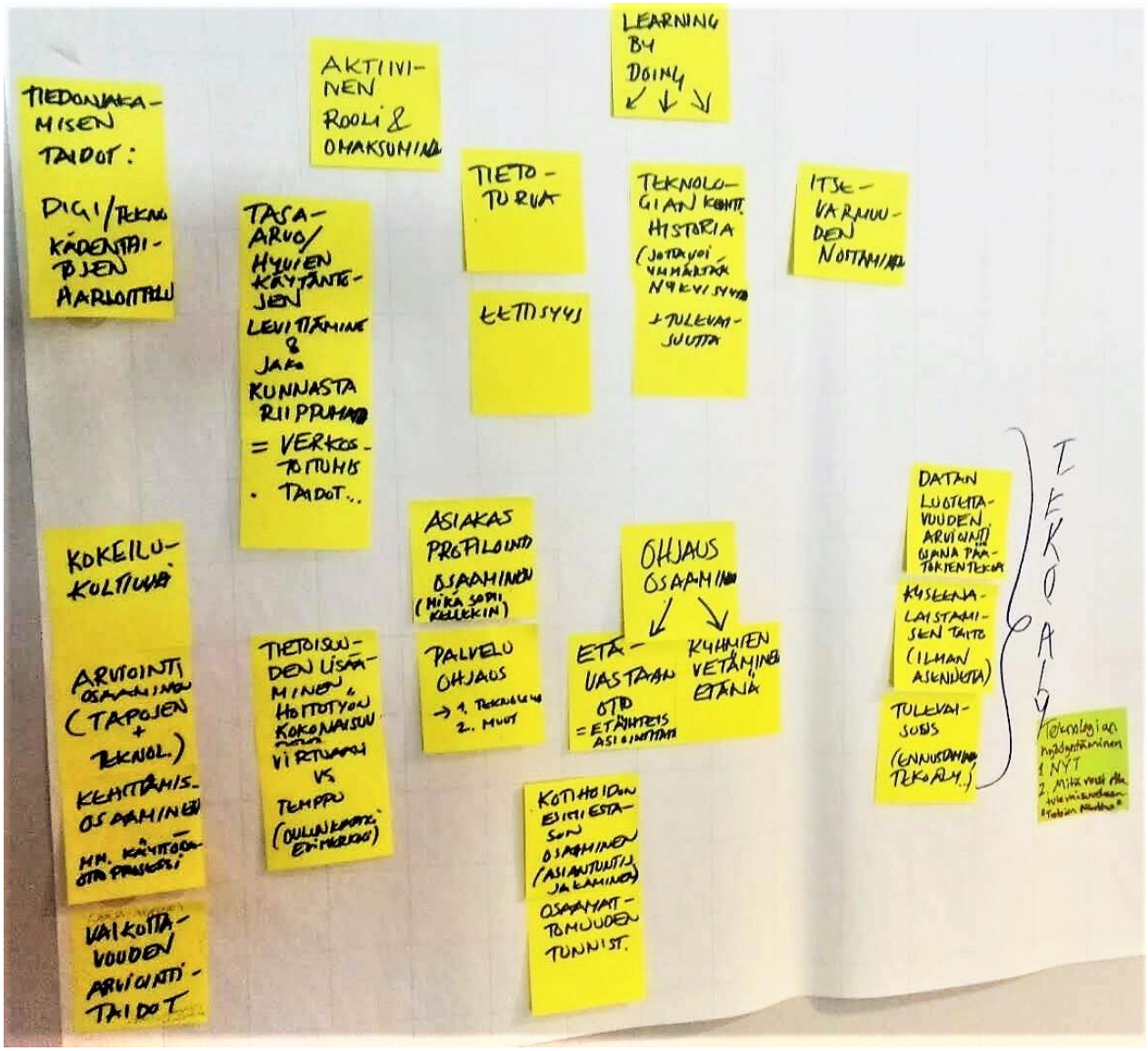

KUVA 1. Aivoriihen tuloksia maaliskuun workshopista. Ryhmät korostivat learning by doing näkemystä koulutuksen pedagogiikassa. Vain tekemällä oppii, aktiivinen rooli auttaa omaksumaan syvällisesti uusia asioita (kuva: Piia Hyvämäki)

Workshopissa todettiin, että koulutuksessa tulee varmistaa perusosaaminen. Luotettavat tiedonhakemisen taidot, tietotekniset taidot ja valmiudet tiedon jakamiseen, tietoturvaosaaminen sekä hoitoteknologian historian tuntemus vahvistavat itsevarmuutta tulevaisuuden hoitotyön haasteisiin. Perusosaamiselle rakennetaan syventävää ammatillista osaamista sekä rohkeutta kokeilla uusia menetelmiä.

Tasa-arvoisen hoidon, sen laadun ja saatavuuden yhteys teknologisten ratkaisujen eettisiin kysymyksiin koettiin merkittävänä. Teknologisten menetelmien käyttöönottoon sekä vaikuttavuuden ja datan arviointiin tarvitaan hoitotyön osaajia. Merkittävinä osaamishaasteina nostettiin esille asiakasprofilointi, palvelusuunnittelu sekä ohjaustaidot.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Hankkeessa on tähän mennessä luotu englanninkielinen benchmarking-väline. Benchmarking on suoritettu ensimmäistä kertaa Mälardalenin yliopistossa. Benchmarkingin-tuloksia voidaan käyttää erikoistumiskoulutuksen suunnittelussa hyväksi vain osittain, sillä Mälardalenissa kotihoidon teknologiaan liittyvä koulutus oli osakokonaisuuksia tohtorikoulutuskokonaisuudesta. Hankkeelle olisi tarpeellista löytää vielä benchmarking-kohteita, joissa löytyisi kokonaisia koulutuksia kotihoidon teknologiaan liittyen. Seuraava benchmarking-kohteemme on Fontysin korkeakoulu Hollannissa.

Benchmarking-väline koettiin ensimmäisessä vertailussa laajaksi, mutta tarkaksi. Väline auttaa osaamistarpeiden kartoituksessa ja kuvaamisessa tarkkuutensa ansiosta. Osaamistarpeiden määrittely ja kuvaus toteutetaan syksyn 2018 aikana. Oamkin tehtävänä on kuvata osaamistarpeet liittyen tietotekniikan perusteisiin, eettisyyteen ja potilasturvallisuuteen.

Työelämäyhteistyö Oulun kaupungin ja Oulunkaaren kanssa on tarpeellista. Workshopin tulokset osoittavat, että olemme oikeilla jäljillä koulutuksen sisältöjen tarkastelussa. Workshopin merkitys koulutuksen suunnitteluprosessin kulussa näkyi ammattilaisten innovatiivisuuden sekä uuden tarkastelusyvyyden hyödyntämisenä [5]. Koulutuksen rakenteen suunnitteluun saimme erityisesti apua. Työelämäyhteistyö jatkuu workshop-työskentelynä keväällä 2019, jolloin asetamme erikoistumiskoulutuksen sisällöt ja rakenteen ammattilaisille arvioitavaksi.

Lähteet

1. ^Valtioneuvoston viestintäosasto. 2015. Hallitus päätti sote-uudistuksen jatkosta ja itsehallintoalueista. Tiedote 591. Hakupäivä 8.8.2018. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher...
2. ^Nordlund, M., Stenberg, L., Forsberg, K., Nykänen, J., Ranta, P. & Virkkunen, A. 2014. Ikäteknologian monimuotoinen maailma – KÄKÄTE-projektin loppuraportti. KÄKÄTE-raportteja 4. Hakupäivä 8.8.2018. http://www.valli.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisut__pdf/Raportit__pdf...
3. ^ abcKarjalainen, A., Kuortti, K. & Niinikoski, S. 2001. Luova koulutusohjelmavertailu. Ajatuksia kansainvälistä benchmarking-arviointia varten. Oulun yliopiston opintotoimisto, Oulu.
4. ^Summa, T. & Tuominen, K. 2009. Fasilitaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Hakupäivä 18.5.2018. https://www.globaalikasvatus.fi/tiedostot/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf
5. ^Ahtinen, P. 2014. Workshopin fasilitointi. Savonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 18.5.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71803/Ahtinen_Pilvi.pdf?sequence=1

Metatiedot

Nimeke: Kotihoidon tulevaisuuden teknologiaosaamisen kartoitus KOTEK ERKO -hankkeessa

Tekijä: Hyvämäki Piia; Laukkanen Elisa; Keckman Anne

Aihe, asiasanat: erikoistumisopinnot, geroteknologia, hyvinvointiteknologia, ikääntyneet, kotihoito, koulutus

Tiivistelmä: Väestömme ikääntyminen on nopeaa ja tämä tuottaa haasteita terveydenhuollolle. Kansallisen kehittämisen keskiössä on sairaalan ulkopuolella tapahtuva hoito ja erityisesti ikääntyneiden kotihoidon kehittäminen. Joustavuus ja yksilöllisyys hoitopoluissa korostuvat. Digitalisaatio ja hoitoteknologia ovat keskeisiä ratkaisuvaihtoehtoja tulevaisuuden hoidon haasteisiin ja ne tuottavat uusia osaamistarpeita kotihoidossa työskenteleville.

Erikoistumiskoulutus nykyteknologian hyväksikäytöstä ikäihmisten kotihoidossa eli KOTEK ERKO -hankkeen keskeisenä tavoitteena on suunnitella ammattikorkeakoulutasoinen erikoistumiskoulutus, jonka avulla voidaan tuottaa valtakunnallisesti tietoa ja osaamista liittyen kotihoidossa käytettävään teknologiaan ja digitalisaatioon. Oulun ammattikorkeakoulu vastaa työpaketista, jonka tavoitteina on vertailla jo olemassa olevia koulutuksia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin huomioiden erityisesti teknologiaan ja digitalisaatioon liittyvät eettiset kysymykset.

Hankkeessa on tähän mennessä luotu benchmark-väline suomeksi ja englanniksi. Benchmark on tehty

ensimmäistä kertaa Mälardalenin yliopistossa keväällä 2018. Työelämäyhteistyö Oulun kaupungin ja Oulun kaaren kanssa on alkanut workshop-työskentelynä ja jatkuu keväällä 2019 koulutusrakenteen arvioinnilla.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2018-11-21

Pysyvä osoite: http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018102338601

Kieli: suomi

Suhde: http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Hyvämäki, P., Laukkanen, E. & Keckman, A. 2018. Kotihoidon tulevaisuuden teknologiaosaamisen kartoitus KOTEK ERKO -hankkeessa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 58. Hakupäivä xx.xx.2018. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018102338601.